

CEVAP (e) ŞIKKI

M. Kemal Adatepe

Son günlerde kitap dünyasında yaşanan iki önemli "sorun", son seçeneği, yani cevabı (e) şıkkı, "hiçbiri" ya da "hepsi" olan test sorusunu çağrıştırıyor. İster iki sorunu, 1) okulların açılmasıyla yaşanan ders kitabı sorununu; 2) korsan kitap sorununu, birbirinden bağımsız sorunlar olarak ayrı ayrı ele alın, isterseniz bu iki sorunu ortak paydalarında sadeleştirerek tek bir bütün olarak ele alın. Sonuç değişmeyecektir; (e) şıkkı dışında yapacağımız seçimler, cevap anahtarında yanlış cevap gösterecektir.

Somutlaştıralım. Bir soru soralım. Örneğin, "aşağıdakilerden hangisi doğrudur?" olsun sorumuz. Cevaplarımız da:

- Türkiye'de onmilyon yetişkin okuma yazma bilmemektedir.
- Türkiye'de temel eğitim sorunu vardır.
- Türkiye'de temel eğitim sorununa bağlı olarak ders kitabı sorunu yaşanır.
- Türkiye'de korsan kitap basılmakta ve satılmaktadır.
- Hepsi

Sorumuzu değiştirelim. Bu sefer sorumuz, "aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?" olsun. Cevaplarımız:

- Türkiye, nüfusuyla orantılı olarak dünyada en çok kitap, gazete, dergi okunan ülkedir.
- Türkiye temel eğitim sorunu çözümlenmiş bir ülkedir.
- Türkiye'de yazarlar, eserleriyle yeni yazarlar yetiştirirler.
- Türkiye'de okurlar eleştiriye, yazarları geliştiren önemli bir unsur olarak görürler.
- Hepsi

İki örneğimizde de (e) şıkkı "hepsi" oldu. Bir de "hiçbiri" olmasını deneyelim. Örneğin sorumuz yine "aşağıdakilerden hangisi doğrudur?" olsun. Cevaplarımızda:

- Türkiyede yasal yayınevleri korsan kitap basmaz.
- Türkiye'de yayınevleri, kaliteli ve ucuz kitap basarlar.
- Sokak satıcıları engellenirse korsan kitap sorunu ortadan kalkacaktır.
- Türkiye'de okur kitapların korsan basılmasını hoş görmez ve bunu üçkağıtçılık, hırsızlık olarak değerlendirir.
- Hiçbiri

Son olarak bir de "aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?" sorusunu soralım. Cevaplarımız:

- Türkiye'deki ders kitaplarında din, dil, ırk, mezhep ve cinsiyet ayrımı yapılmaktadır.
- Türkiye'deki ders kitapları çağdaş dünya standartlarına uygun değildir ve özenle hazırlanmamıştır.
- Türkiye'de eğitim sistemi düşünen insanlar yetiştirmeyi hedeflememektedir.
- Türkiye'de bireyler, eğitim faaliyetlerinin okullarla sınırlı olduğunu düşünmektedirler.
- Hiçbiri

Sorular ve cevapları çeşitlendirilebilir. Peki ama neden bu böyledir? Aslında son derece basit; standartlaşmış sorulara verilen standart cevaplarla şekillenmiş, adeta bir test sınavına dönüşmüş yaşam biçiminin, biçimlerinin tam kendisidir bu soruların cevabı. Artık

neredeysse istisnasız herkesçe kabul görmüş normlar gereğince uygulanan testlerde "adaylar", uygun cevapları işaretlerler, "değerlendiriciler" ise, cevap anahtarlarını cevap cetvelinin üstüne koyarak kaç doğru kaç yanlış olduğunu tespit edip, değerlendirme notunu verirler. İşte tam da bu noktada, klasik sistemlerin avantajlarından biri olan "kurgulama" ve "çözümleme" artık ortadan kalkmıştır. Nasıl cevaplarının hepsi doğru ya da yanlış olan test sorusunda (e) şikkını işaretleyerek "doğru" cevabı veren *öğrenci*, "doğruyu düşünme ve bulma" zorunluluğundan kurtulmuşsa, eğitimcisinden yazarına, yayıncısından okuruna kadar, konunun tüm birimlerindeki bireyler de (ister test sorularına "cevap verme" konumunda olsun, isterse "cevapları değerlendirme" konumunda olsun), kendilerini "doğruyu düşünme ve bulma" zorunluluğundan azat edilmiş görmektedir. Belki de Türkiye'de "özgür" olunan tek alan da bu değil mi zaten? Ve yine bu yüzden test sisteminin toplumumuz için en iyisi olduğu öne sürülüyor mu?

Kitap Günlüğü, İstanbul, 1 (1997) 5, s. 9.